

Kaupungistumisen trendien analyysi BEMINEssä – vaikuttavuutta hakemassa

Hannu Tervo

BEMINE-hankkeen keskeisenä tavoitteena on edistää kestävästä kaupungistumisesta. Jyväskylän yliopiston kaupunkorakentamisen osahankkeessa tavoitettiin tuottamalla tietoa ennen kaikkea siitä, miten kaupunkien kasvun ja vuorovaikutuksen prosessit kehittyvät ja mikä on liikkuvuuden ja liikkumisen rooli kehityksessä. Analyysissä etsittiin (osa)vastauksia Kaupungistuva Suomi - ohjelman kysymyksiin “Miten kaupungistuminen kehittyy ja mitkä ovat siihen vaikuttavat tekijät?” ja “Miten kaupungistuminen vaikuttaa ympäröiviin alueisiin ja laajemmin valtakunnalliseen aluerakenteeseen?” Minkälaista näkyvyyttä näillä kaupungistumisen kehityskulkua käsittelevillä analyysillä voi saada - onko tuloksilla vaikuttavuutta? Tässä kirjoituksessa tarkastelen lyhyesti osahankkeemme tuloksia, mediastrategiaa ja vaikuttavuutta.

Tutkimuspanoksemme koostui useista osatutkimuksista, joiden tuloksia on myös esitelty tässä raportissa, ei kuitenkaan kaikkia. Seuraavassa käsittelem lyhyesti neljän keskeisen tuloksemme käsittelyä tutkimusraporteista eteenpäin ja niille haettua vaikuttavuutta. Nämä tulokset ovat:

1. Ihmiset keskimäärin seuraavat työpaikkoja, mutta työpaikat seuraavat koulutettuja ja luovia ihmisiä. Suurilla, dynaamisilla kaupunkialueilla kasvu on tarjontajohteista.
2. Kaupunkiseutujen kasvu vaikuttaa maaseudun paikalliskeskuksiin ja kaupunkien läheiseen maaseutuun, mutta sillä ei ole vaikutuksia ydinmaaseudun ja harvaan asutun maaseudun kehitykseen. Syvän maaseudun negatiivinen väestökehitys ei seuraa kaupungistumisesta. Erityisesti pisimmälle kaupungistuneissa maakunnissa kaupunkien kasvun vaikutukset muihin alueisiin ovat negatiivisia.
3. Alueiden välinen muuttoliike muovaa vahvasti alueiden kehitystä: kasvavien kaupunkiseutujen taustalla on alhainen lähtömuutto, ei niinkään korkea tulomuutto.
4. Kiihtyvä kaupungistuminen muokkaa Suomea vauhdilla, mutta alueellinen tasapaino ei heikkene urbanisoituvassa Suomessa. Kaupungistuminen ei ole johtanut suuriin tulotaso- ja hyvinvointieroihin alueiden välillä.

Tuloksia on ”markkinoitu” monella tavalla. Useimmista tutkimuksista ja saaduista tuloksista on kirjoitettu BEMINE-blogit, joita on luettu ilahduttavan paljon. Tulosten ympäriltä kirjoitettiin useita kolumneja sanomalehtiin (Keskisuomalainen, Aamulehti). Tuloksia on esitelty BEMINE-tapahtumissa samoin kuin useissa muissa käytännön toimijoille suunnatuissa alue- ja kaupunkikysymyksiä käsittelevissä seminaareissa ja tapahtumissa (kuten Helsinki-symposium, Kaupunkitutkimuspäivät, TEM-seminaari, Rakennusteollisuuden Jyväskylän kuntatilaisuus, Keski-Suomen kuntajohtajien kokous, Maaseudun suunnittelun koulutuspäivät). Kahdesta tutkimuksesta tehtiin mediatiedotteet, jotka levisivät hyvin aina valtakunnan päämedioihin asti (esim. Helsingin Sanomat, YLE-Suomi, YleX, Kuntalehti ja monet maakuntalehdet).

Parhain tieteellinen vaikuttavuus saadaan julkaisemalla tutkimustulokset korkean vaikuttavuuden aikauskirjoissa. Tämä oli keskeinen strategia kaupunkien ja alueiden kasvuprosesseja käsittelevässä kahdessa tutkimuksessa, joista toinen saatiin julkaistua aluetaloudellisen tutkimuksen eräessä tärkeimmistä aikauskirjoista, *Regional Studies*. Artikkelia ”The creative class: do jobs follow people or do people follow jobs?” on luettu paljon

ja se on ehtinyt saada jo useita viittauksiakin. Huomioarvon kannalta merkittävää oli, kun luovan talouden ykköstutkijan nimi Richard Florida käsitteli tutkimustuloksiamme CityLab-blogin kautta. Vastaavia tutkimustamme käsitteleviä blogikirjoituksia oli myös muualla, esimerkiksi Intian johtavan talouslehden Hindu Business Linen kirjoituksessa ”Cities, jobs and talent”. Richard Floridan kirjoitus nosti selvästi tulostemme huomioarvoa myös mediassa. Allekirjoittanutta mm. haastateltiin Yle Suomen Ajantasa-lähetyksessä ja useissa suomalaisissa sanomalehdissä ja Olle Westerlundia Ruotsin valtalehdessä Dagens Nyheter.

Toisen keskeisen tutkimuksen, ”Onko urbanisaatio maaseudun turma?” kohdalla julkaisustrategia oli erilainen eli tulokset haluttiin julkaista keskeisessä korkean laatuluokan suomalaisessa alan tieteellisessä lehdessä (*Yhteiskuntapolitiikka*). Tavoitteena saada ennen kaikkea kotimaista huomiota ja vaikuttavuutta tuloksille. Tuloksia käsiteltiinkin usealla taholla. Ehkä merkittävin oli Helsingin Sanomien tarttuminen aiheeseen laatimalla tulosten pohjalta laajan artikkelikokonaisuuden ”Helsingin läheisyys ei kasvata Hankoa”, joka oli myös ilmestymispäivänään HS:n nettiversioiden pääjuttu.

Lähtö- ja tulomuuttoa käsittelevän tutkimuksen päätulos alhaisen lähtömuuton suuresta merkityksestä aluekasvulle on jäänyt valitettavan pienelle huomiolle. Tämä tutkimus lukeutui ensimmäisiin, joissa katsottiin muuttovirtoja seutukuntien välillä, ei kuntien välillä, jolloin havaittiin mm., että Helsingin seutu kasvaa ennen kaikkea sen takia, että seudulta ei muuteta pois. Tulomuutto seudulle on suhteellisesti katsoen erittäin alhainen, vaikka toisin yleisesti ajatellaan. Tulos on siis hyvin erilainen siihen nähden, kun muuttovirtoja katsotaan kuntien välisinä, kuten yleensä tehdään. Tutkimuksen pohjalta laadittiin blogikirjoitus ja sen tuloksia on esitelty eri seminaareissa, mutta laajempaa huomiota se ei ole saanut. Tutkimus oli ensimmäisenä valmistunut BEMINE-tutkimuksemme, ja siitä opimme, että medianäkyvyyden – ja vaikuttavuuden – saamiseksi tiedottamiseen tulee panostaa enemmän kuin näiden tulosten osalta tehtiin.

Uusin, juuri julkaisuun tuleva tutkimuksemme käsittelee alueellista tasapainoa urbanisoituvassa Suomessa. Se tuskin ehtii kuluvaan vuoden elokuuhun päättyvään STN-tutkimuskauteen mennessä kerätä laajaa vaikuttavuutta, toivottavasti kuitenkin myöhemmin. Julkaisu- ja mediastrategia on saman tyyppinen kuin ”Onko urbanisaatio maaseudun turma?”-tutkimuksen kohdalla. Tutkimus julkaistaan *Kansantaloudellisen aikakauskirjan* Kaupunkitalous- teemanumerossa 2/2019. Tuloksille tullaan hakemaan medianäkyvyyttä eri tavoin, keskeisenä välineenä kesällä ilmestyvä Vieraskynä-kirjoitus Helsingin Sanomissa.

Kokonaisuudessaan vaikutusten ja erityisesti vaikuttavuuden saavuttaminen yksittäisillä tutkimuksilla on kivisen polun päässä. Mahdollisuudet tähän paranevat, jos löydetään oikeat tutkimuskysymykset. Kaupungistuminen on laaja, moniulotteinen ilmiö, joka vaikuttaa useilla tavoin yhteiskunnassa ja taloudessa. Yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin ei ole. Perustulokset ja -mekanismit tunnetaan jo aika hyvin, joten kontribuutio niiden kohdalla voi jäädä hyvin pieneksi. Uusia avauksia etsittäessä on vaara lähteä ”väärään suuntaan”: tulokset eivät ole kiinnostavia eivätkä tärkeitä. Suomessa hyvin saatavilla oleva tilasto- ja rekisteriaineisto kuitenkin avaa paljon sellaisia tutkimuksen mahdollisuuksia, joita monissa maissa ei ole.